

בס"ד. שיחת ש"פ חוקת-בלק, י"ב תמוז, ה'תשכ"ב.

א. על¹ הפסוק² "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל" — הרי אע"פ שבתרגום ומדרשים³ איתא שקאי על משיח, הנה בירושלמי⁴ מפרש זאת על כל אחד מישראל.

וכפי שכבר דובר פעם⁵, שאין סתירה בדבר — ע"פ מ"ש בספר מאור עינים⁶ בשם הבעש"ט, שבכל אחד מישראל יש חלק מנשמת משיח. ועפ"ז מתאימים ב' הפירושים, ובאמת ענינם אחד.

ואין הכוונה שניצוץ משיח שבכל אחד מישראל הוא ענין שנשאר בהעלם — דכיון שהירושלמי אומר זאת על הפסוק "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל", שבו נאמר הלשון "דרך" ו"קם", הרי זה ענין שבא בגילוי; יש בכחו של כל אחד מישראל לגלות ניצוץ משיח שבו.

וכוונת הדברים באותיות פשוטות — שיש בכחו של כל אחד מישראל (ע"י תורה ומצוות) לקרב ולהביא גילוי המשיח בפועל. כי, ע"י התורה ומצוות הרי הוא פועל זיכוך בעולם, ממעט את רוח הטומאה, "מעט מעט אגרשנו"⁷, עד שיקויים היעוד⁸ "את רוח הטומאה אעביר (לגמרי) מן הארץ" בביאת המשיח, והוא מגלה טוב וקדושה בעולם, עד שיקויים היעוד⁹ "מלאה הארץ (שתהי' מלאה לגמרי) דעה את הוי' כמים לים מכסים".

וכן איתא בגמרא בנוגע למצוה הראשונה שבתורה — מצות "פרו ורבו"¹⁰ — "אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף"¹¹, כלומר, שכל הנשמות שבאוצר (העליון) ששמו גוף¹² יומשכו ויתלבשו בגופים כאן למטה. וכשם שענין זה נאמר בגמרא בנוגע למצוה הראשונה, "פרו ורבו",

5 שיחת י"ב תמוז דאשתקד סכ"א ואילך (תו"מ חל"א ע' 122 ואילך). וש"נ.

6 ס"פ פנחס.

7 משפטים כג, ל.

8 זכרי' יג, ב.

9 ישע"י יא, ט.

10 בראשית א, כח.

11 יבמות סב, סע"א. וש"נ.

12 פרש"י שם.

1 עד סוס"ח הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שלט"א (באידיש), ונדפס בקונטרס בפ"ע, (ונשלחה לכו"כ — ראה אג"ק חכ"ב ס"ע רפה. ס"ע שא. וראה גם שם ע' רצד), ואח"כ בלקו"ש ח"ב ע' 599 ואילך. במהרורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

2 פרשתנו (בלק) כד, יז.

3 ראה ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. רמב"ן

עה"פ.

4 מע"ש פ"ד ה"ו.

כן הוא גם בנוגע כל המצוות שבתורה, כי כל המצוות ענינם הוא מצות פרו ורבו¹³:

מצות "פרו ורבו" ענינה — שממשיכים את הנשמה ומגלים אותה כאן למטה, שהרי הנשמה היתה גם מקודם לכן, אלא שהיתה באוצר הנשמות, וע"י קיום מצות פרי' ורבי' ממשיכים ומגלים אותה כאן למטה. וכן הוא גם ענין כל המצוות — שמגלים את הניצוץ אלקי שנמצא בהדבר הגשמי שבו נעשית המצוה; ע"י קיום המצוה בא הניצוץ בגלוי קטן שנולד¹⁴.

וזהו שיש בכחו של כל אחד מישראל לקרב את הגאולה ע"י קיום כל מצוה.

אלא שיש רק צורך להבהיר — כמדובר בשבת שלפנ"ז¹⁵ — שהמצוות צריכים להיות מעשים טובים ומאירים, שהרי יכולה להיות מציאות שלא זו בלבד שאינו פועל זיכוך בעולם ע"י המצוות, אלא אדרבה, שמוסיף חיות בקליפות לפי שעה, כמבואר בהלכות תלמוד תורה לרבינו הזקן¹⁶, כך שמוסיף בהחושך. ובפשטות — שכאשר ניתוסף אצלו ישות וגאולה ע"י לימוד התורה וקיום המצוות, נמצא, שע"י המצוה הרי הוא מוסיף בקליפות, ב"אל זר אשר בקרבך"¹⁷, אשר "אין אני והוא יכולים לדור"¹⁸.

ולכן יש צורך בהקדמת עבודת התפלה, שמבחרת ומבטחת בנוגע ללימוד התורה וקיום המצוות שלאח"ז, שלא זו בלבד שלא יוסיפו בו ישות להתגשם ע"י התורה ומצוות, אלא אדרבה, שיפעלו בו זיכוך וביטול, שיזדכך ע"י התורה ומצוות, וכמו שנתבאר בארוכה בשיחת שבת פרשת קרח¹⁵.

וכאשר ישנה הקדמת עבודת התפלה, שאז המעשים הם טובים ומאירים — הנה ע"י כל מצוה מגרשים לאט לאט את החושך ומוסיפים אור בעולם, ועי"ז פועלים את קיום היעוד "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"⁸, ו"מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"⁹.

ב. אך עדיין צריך ביאור:

כיצד יש בכחו של יהודי לזכך את העולם ע"י קיום המצוות, בה בשעה שהעולם "אקדימא טעניתא"¹⁹, שהרי העולם נברא קודם בריאת

(13) ראה לקו"ת שה"ש לח, ריש ע"ד.

(14) כמבואר על מאמר רו"ל (פסחים פז,

ב) "כדי שיתוספו עליהם גרים" — לקו"ת ואתחנן ט, ד.

(15) שיחת ש"פ קרח, ה' תמוז ס"ו ואילך

(לעיל ע' 96 ואילך).

(16) פ"ד ה"ג.

(17) ראה שבת קה, ב.

(18) סוטה ה, א.

(19) זח"א קעט, א"ב.

האדם שנברא ביום הששי, ואפילו ביום הששי גופא היתה מציאות העולם כמה שעות קודם שנברא האדם?

אך על זה נאמר לפני הפסוק "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל" — "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו"²⁰:

נשמת כל איש ישראל, אפילו אנשים כערכנו, שרשה "מראש צורים"; היא קשורה עם "הוי צורי וגואלי"²¹, וכמבואר בחסידות²² ששרש הנשמות הוא מפנימיות המחשבה, ולכן כל איש ישראל הוא בעל-הבית על כל העולם, כיון שבריאת העולם היא מבחינת הדיבור — "בדבר הוי שמים נעשו וגו'"²³, ואפילו ע"פ המבואר שזהו מבחינת המחשבה, הרי זה רק מחיצוניות המחשבה, ושורש נשמות ישראל הוא מפנימיות המחשבה, ולכן יש בכחו לשנות את כל העולם.

וזהו מתאים גם עם פירוש המדרש²⁴ על פסוק זה, שצורים אלו האבות וגבעות אלו האמהות, כי, הקשר של נשמת כל אחד מישראל עם "הוי צורי וגואלי" נעשה ע"י האבות והאמהות, שמהם בא ענין זה בירושה — "מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו"²⁵; הם הורישו לנו את הענין ד"צורי וגואלי", בחינת פנימיות המחשבה, שע"י נעשה כל אחד מישראל בעל-הבית על כל העולם.

ואע"פ שענין זה הוא מצד הנשמה שבבחינת פנימיות המחשבה, שזוהי הנשמה אפילו טרם שירדה למטה — הנה כיצד נעשה הענין ד"דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל", גילוי גאולה העתידה — אין זה כאשר הנשמה היא למעלה, אלא דוקא כאשר הנשמה יורדת למטה. והיינו לפי שהכוונה היא — דירה בתחתונים דוקא.

כאשר הנשמה היא למעלה, הנה הן אמת שגם שם ישנה מעלת הנשמה שנחלקת מבחינת "צור", אבל אז אינה קשורה עם "תחתונים"; אבל כאשר הנשמה הבאה למטה ועובדת עבודתה, אז דוקא נשלמת בפועל הכוונה ד"דירה בתחתונים" — הכוונה דבחינת "צור", ומביאה את הגאולה העתידה.

וכהמאמר דלעיל: "אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף". לא מספיק מציאותה של הנשמה כפי שנמצאת באוצר הנשמות שנקרא

(24) במדב"ר פ"כ, יט. וראה פרש"י

עה"פ.

(25) נוסח התפלה (לפני תפלת השחר).

(20) כג, ט.

(21) תהלים יט, טו.

(22) ראה לקו"ת שה"ש יט, ב. ובכ"מ.

(23) תהלים לג, ו.

"גוף", או כפי שנמצאת תחת כסא הכבוד וכו'²⁶, אלא היא צריכה לבוא למטה, וזה דוקא פועל ביאת בן דוד.

ג. עפ"ז יובן גם גודל השמחה של הולדת. דלכאורה:

כשמדובר אודות כלל ישראל, מובן, שאצלם הרי זה שמחה גדולה — כיון שניתוסף עוד יהודי בעולם;

אבל כשמדובר אודות הנולד עצמו, הרי לכאורה אדרבה, איפכא מסתברא — בשבילו הרי זו ירידה גדולה, וכדאיתא בגמרא²⁷ שבהיות העובר במעי אמו "נר דלוק לו על ראשו כו' ומלמדין אותו כל התורה כולה", ובפרט ע"פ המבואר בקבלה ובחסידות הפלאת מעלת מצב הנשמה כמו שהיא למעלה, שבזה נכלל בכללות גם הזמן שהנשמה היא בעיבור במעי אמו, כך, שלגבי הנשמה של הנולד הרי זו ירידה גדולה — הן בקו של "סור מרע" והן בקו של "עשה טוב": בנוגע ל"סור מרע" — הרי איתא בגמרא²⁸ שעובר אין לו יצה"ר, דאל"כ, הו' "בועט במעי אמו ויוצא"; ובנוגע ל"עשה טוב" — הרי בהיותה בעיבור יש לה גילויים נעלים ביותר, שמלמדין אותו כל התורה כולה — וא"כ מהי השמחה אצל הנולד עצמו? ובהכרח לומר שכיון שזוהי שמחה ע"פ תורה, הרו זו שמחה לא רק עבור כלל ישראל, ולא רק עבור ההורים, אלא זוהי שמחה עבור כל אחד, גם עבור הנולד עצמו.

ויובן ממה שמצינו בגמרא במסכת סנהדרין שני מאמרים בנוגע לחילוק בין עובר לנולד: במקום אחד²⁹ איתא ש"בן נח נהרג כו' אף על העוברין", וטעם הדבר, לפי שגם עובר נקרא "אדם". ובמקום נוסף³⁰ מפרש רש"י שישראל אינו נהרג על העובר לפי שעובר "לאו נפש הוא". כלומר: החילוק בין עובר לנולד הוא — שעובר יש לו אמנם המעלה של "אדם", אבל לא "נפש".

בין התוארים אדם איש גבר אנוש — איתא בזהר³¹ ומבואר בחסידות³², שתואר "אדם" הוא הדרגא היותר נעלית. ועובר יש לו גם המעלה של "אדם". בנוגע למעלת אדם — איתא בזהר³³ ובחסידות³⁴ — מיוסד על הפסוק³⁵ "זכר ונקבה בראם גו' ויקרא את שמם אדם", ש"אדם"

26 זח"ג כט, ריש ע"ב. וראה הנסמן

27 בנצו"ז לזח"א קיג, א.

28 נדה ל, ב.

29 סנהדרין צא, ב.

30 נז, ב.

31 בראשית ה, ב.

31 ח"ג מח, א.

32 לקו"ת שה"ש כה, א. ובכ"מ.

33 ח"א נה, ב.

34 פיה"מ (מהרו"ב) לאדהאמ"צ יג, א.

ועוד.

35 בראשית ה, ב.

הוא בחיבור ב' הפכים (דכר ונוקבא, נשמה וגוף). וענין זה ישנו כבר גם בעובר, שהרי יש לו גוף, ובפרט בסוף העיבור, וכדאיתא בגמרא²⁷ ש"ראשו מונח לו בין ברכיו כו", כך שישנו כבר ראש עם ברכים וציור כל רמ"ח אברים, ויש לו גם נשמה הקשורה עם הגוף, ולכן הרי הוא כבר "אדם" — חיבור ב' הפכים דנשמה וגוף.

ואף שנקרא אדם, מ"מ, אינו נפש. ולכאורה: נפש הוא ענין החיות, והרי עובר יש לו גם חיות, וכדאיתא בגמרא²⁷ ש"אוכל ממה שאמו אוכלת ושותה ממה שאמו שותה", וכן גם בנוגע לחיים רוחניים, וכדמוכח מהמאמר שמלמדין אותו כל התורה כולה, וא"כ, מדוע אינו נקרא נפש? אלא החילוק בין עובר לנולד הוא — שעובר, אף שאוכל ושותה, הרי זה ממה שאמו אוכלת ושותה, ואין זה בירוים משלו, כי אם מה שהכינו עבורו.³⁶ ובשעה שנולד, אזי מתחיל ענין העבודה, בירור ויגיעה בכח עצמו, שזוהי מעלה נפלאה ביותר, שלכן ה' כל ענין ירידת הנשמה למטה, כדי שתהי' עבודה בכח עצמו. הקב"ה הוא הרי עצם הטוב, וטבע הטוב להטיב³⁷, והי' צריך לכאורה ליתן את כל הגילויים מבלי לדרוש עבודה? אלא הטעם הוא — שאדרכה — מצד היותו עצם הטוב ותכלית הטוב הוא שלא יהי' "נהמא דכיסופא"³⁸, ולכן נותן את כל הענינים ע"י עבודה דוקא³⁹.

וזהו החידוש של נולד על עובר — חיות וחיים שע"י יגיעת עצמו, שדוקא אז הרי הוא עצמו — נפש. אצל עובר אין כל ענין העבודה, זהו ענין שנעשה רק כאשר נולד.

וזהו גודל השמחה בעת ההולדת — לא רק שמחה להורים, אלא גם שמחה עבור הנולד עצמו, כי, אע"פ שבהיותו בעיבור היו לו כל הגילויים הנעלים כנ"ל, הרי לא הי' ענין העבודה, אלא אוכל ושותה ממה שאמו אוכלת ושותה, ואין זה משלו, ואילו בצאתו לאויר העולם מתחיל אצלו ענין העבודה.

ואע"פ שחיוב המצוות מתחיל רק לאחריו כן — משעה שהגיע לחינוך עכ"פ, ולא ברגע שנולד, הרי בעצם היציאה לאויר העולם הרי הוא כבר אוכל ושותה ומברר בעצמו, וכן הוא גם ברוחניות הענינים, שמתחיל כבר בכח ענין העבודה ויגיעה בכח עצמו, וההכנה לזה גם בפועל,

(36) עיין הוספות לתו"א בסופן (קכד, ב) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, ריש ע"ד. ובכ"מ.
(37) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 (39) ראה גם תו"מ חכ"ה ע' 58. וש"נ.
(בהערה ד"ה מספרי הח"ן).

(קיום מ"ע דת"ת לכשיגדל — ע"י שמשידע לדבר אביו למדו תורה וכיו"ב. ומקודם לזה — יונק ומברר זה, ועי"ז גדל גופו — בו מקיים אח"כ תומ"צ).

ד. עפ"ז יובן גם דין הגמרא שבן נח נהרג על העובר, ואפילו עובר של בן נח, וישראל פטור על העובר, אפילו על עובר של ישראל, כפי שלמדים זאת מהפסוק⁴⁰ "ולא יהי' אסון גו"י".

החילוק בין ישראל לבן נח הוא — כלשון המורגל — שאומרים על זה "להבדיל", והיינו, שאין זה חילוק שבהדרגה, שיהודי הוא למעלה יותר במדרגה, אלא זהו ענין שהוא באופן של "להבדיל" — שני סוגים שונים לגמרי. והמדובר הוא מצד הגוף, שהגוף של איש הישראלי הוא סוג אחר לגמרי מהגופים שלהם. וכדברי הגמרא במסכת שבת⁴¹, "עכו"ם כו' כיון דאכלין כו'" לכן גם הגופים שלהם הם באופן כזה. ואע"פ שרבינו הזקן מבאר בתניא⁴² ש"ובנו בחרת" נאמר על הגוף דוקא, כי בחירה שייכת דוקא בין דברים שיש להם התדמות, וזה שייך על הגוף, לפי שנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם — הרי הפשט בתניא הוא, שבחומריותו, בחיצוניות ובגלוי, נדמה כן, אבל בפנימיות יש בודאי חילוק גדול, ועד שהם שני סוגים שונים כנ"ל, וכדברי הגמרא הנ"ל שיש חילוק בדין בנוגע לגוף אומות העולם: "חביל גופייהו".

וזהו מצד הגוף, ומכל-שכן מצד הנשמה — שהם הפכיים לגמרי, שהרי הנפש שלהם היא מג' קליפות הטמאות, ואילו נשמת ישראל היא מהקדושה.

עובר — נקרא אדם, כנ"ל, כיון שיש בו כבר גוף ונפש. וא"כ מובן החילוק בין עובר של בן נח לעובר של ישראל, והחילוק הוא, הן מצד הגוף — שגופו של עובר ישראל הוא "להבדיל" מגופו של בן נח, להיותו סוג אחר לגמרי, והן מצד הנשמה, שנשמת עובר ישראל היא בסוג הפכי מנשמת עובר בן נח.

וא"כ, איך יתכן שבן נח מחוייב אפילו על עובר של בן נח, ויהודי אינו מחוייב אפילו על עובר של ישראל?

יובן בהקדם כללות החילוק בין ישראל לאומות העולם:

(41) פו, ב. וראה גם שיחת י"ג תמוז תשי"ט ס"ח (תו"מ חכ"ו ע' 103).
(42) פמ"ט (סט, סע"ב ואילך).

(40) משפטים כא, כב. וראה מאירי שבת קז, ב.

יהודי — אינו "אמצעי" בשביל איזה דבר, אלא בו בעצמו היא התכלית⁴³. וכל הענינים שבכל ההשתלשלות נבראו בשביל יהודי: "בראשית ברא גו' את השמים ואת הארץ"⁴⁴, בשביל ישראל שנקראים ראשית⁴⁵.

כלומר, שכל הענינים הם דברים טפלים. כל הענינים שהם כאן למטה וכל הענינים שבכללות ההשתלשלות עם כל הגילויים, "מיטן גאנצן פאראד" — שכל זה נכלל ב"את השמים ואת הארץ", כדאיתא בזהר⁴⁶ — הרי זה טפל, בשביל ישראל, והעיקר הם ישראל, שאינם בשביל איזה דבר, אלא התכלית היא בהם עצמם.

ואע"פ ש"נבראתי לשמש את קוני"⁴⁷ — הרי אין הפשט שיהודי הוא דבר טפל ח"ו, כי, מה שתכליתו לשמש את קונו, אינו דבר אחר ממנו. זוהי מציאותו. ע"י אורייתא — נעשים ישראל וקוב"ה (קונו) כולא חד⁴⁸; הוא לא דבר טפל לדבר נוסף, אלא זוהי מציאותו.

וזהו גם דיוק הלשון "לשמש את קוני" — לא לשמש את בוראי, יוצרי, עושי, אלא קוני דוקא — כמבואר בתורה אור⁴⁹ בענין ההפרש שבין בורא יוצר עושה לקונה, שבבורא יוצר ועושה, הנברא הוא מהות אחר, משא"כ קונה — אין זה דבר חדש, ובעולמות — הרי זה אצילות, עולם האחדות. ענין הקנין הוא — שנקנה להקונה אותו, ואין לו מציאות לעצמו.

ועפ"ז יובן הטעם שבן נח נהרג על העובר ולא ישראל:

החילוק בין עובר לנולד הוא — כאמור לעיל — שעובר אינו מציאות לעצמו, אלא הוא דבר טפל; או טפל לאמו (ירך אמו), או טפל להמציאות שתיוולד לאחריו כן, שאז נשלמת כוונתו, אבל בהיותו עובר, אין בזה עדיין הכוונה. וכיון שכל מציאותו היא טפל: "ועמדו זרים ורעו צאנכם"⁵⁰, דכל הבריאה היא בשביל ישראל — לכן נוגע אצל בן נח גם דברים טפלים, ונהרג על העובר; משא"כ ישראל שמציאותו היא עיקר — לא שייך שייהרג בשביל עובר, כי לא שייך לבטל עיקר בשביל טפל.

אמנם יש איסור גם בנוגע לעובר, כיון שמציאות העובר היא הכנה שמזה תהי' מציאות של נולד, וישנו כבר הענין בעולם; אבל עונש מיתה

(43) ראה גם לקו"ש חל"ז ס"ע 69 ואילך. ואילך).

וש"נ. (47) קידושין פב, א. וראה גם לקו"ש

(44) בראשית א, א. חכ"ד ע' 163 הערה 44. וש"נ.

(45) פרש"י ורמב"ן עה"פ. (48) ראה זח"ג עג, א.

(46) ח"א לא, ב (בתוספתא). וראה ד"ה. (49) ר"פ משפטים (עה, ד ואילך).

בראשית ברא תרנ"א (סה"מ תרנ"א ע' פט ישעי"א, ה. (50)

הוא — ככל העונשים שבתורה — רק על ענין שבגילוי דוקא, ובגילוי הרי הוא רק טפל, כנ"ל.

ה. וזוהי המעלה של הולדת, שהיא שמחה גדולה, כנ"ל, כי, בהולדה מתחיל ענין העבודה בכח עצמו, שעבודה זו פועלת זיכוך העולם ומקרכת את הגאולה העתידה, כנ"ל.

ואע"פ שהכח על זיכוך העולם הוא מצד הנשמה, בחינת "מראש צורים", כנ"ל, שישנו בנשמה בהיותה עוד למעלה, מ"מ, מתי מתחילה (הנשמה) למלא את תפקידה לעשות דירה בתחתונים בפועל — הרי זה משעת הלידה, שאז מתגלית בעולם; משא"כ בשעת העיבור אין עדיין ענין זה, ומבלי הבט על גודל מעלת הנשמה, אפילו נשמה גבוהה ביותר — הרי בעולם שורר עדיין חושך, וברגע הלידה — אז מתחיל הגילוי בעולם. ולכן מצינו גבי משה רבינו, ש"בשעה שנוֹלַד נתמלא הבית כולו אור"⁵¹; אע"פ שגם קודם הלידה ה' העובר נמצא בבית, מ"מ, ה' חושך בבית; ורק ע"י הלידה דוקא נתמלא הבית כולו אור, כיון שבלידה מתחיל ענין העבודה שצריכה הנשמה לפעול בעולם.

ולכן איתא גם בזהר (פרשת בלק⁵²) על פסוק⁵³ "אספרה אל חוק גו' אני היום ילידתיך", שקאי על לידת המשיח, ולא משיח בן יוסף, אלא משיח בן דוד. ולכאורה, מהי השייכות עם "אני היום ילידתיך" לפי פשטות הכתוב? — וע"פ הנ"ל יובן, כי, בלידת הנשמה, כאשר הענין ד"מראש צורים אראנו" בא למטה, ולא בעיבור אלא בלידה דוקא — כאן מתחיל הענין ד"דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל", ועד "וישראל עושה חיל"⁵⁴, דקאי על הגאולה העתידה, כמבואר בכ"מ⁵⁵.

ו. וזהו גם מ"ש⁵⁶ "טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו" — דלכאורה, מהי השייכות בין שני הענינים?

אך הענין הוא⁵⁷ — ש"שמן" קאי על מעשה המצוות, וכמ"ש בזהר⁵⁸ והובא בתניא⁵⁹ על פסוק⁶⁰ "ושמן על ראשך אל יחסר". ו"שם"

56 קהלת ז, א.

57 ראה רשימות הצ"צ עה"פ — אוה"ת

שמות ע' כט ואילך.

58 ח"ג פרשתנו (בלק) קפז, א.

59 רפל"ה.

60 קהלת ט, ח.

51 סוטה יב, א.

52 רג, ב.

53 תהלים ב, ז.

54 פרשתנו (בלק) כד, יח.

55 ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד

סל"ג ואילך (תו"מ חל"א ע' 131 ואילך).

היינו כמאמר רז"ל⁶¹ "הלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לקנות לו שם". ועז"נ "טוב שם משמן טוב" — שעבודת האדם אינה בשביל עצמו, אלא כדי לפעול ולהקנות שמו של הקב"ה. וכיצד נעשה ה"טוב שם" — "משמן טוב", מקיום המצוות, מעשים טובים.

וכן הוא בנוגע (לחציו השני של הפסוק) — "ויום המות מיום הולדו":

ביום ההולדת לא יודעים עדיין מה יהי בפועל, אבל בבוא "יום המות", ורואים שזהו באופן ד"ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך"⁶², ש"יציאתך מן העולם כביאתך לעולם"⁶³ ועוד יותר מזה — אזי נגמר הענין; אבל מניין בא כל זה — "מיום הולדו", והיינו, שביום ההולדת נמצאים כבר בכח ונכללים כל עניני העבודה שיעבוד בעלמא דין, וכאמור לעיל, שב"היום ילדתיך" ישנו כבר הכל — ועד גם גילוי המשיח.

וכאמור לעיל בנוגע למשה רבינו, שמשנולד נתמלא הבית כולו אור, ועד"ז גם באתפשוטותי דמשה שבכל דרא ודרא, כדאיתא בתיקוני זהר⁶⁴, ועד כמש"נ הלשון במקום אחר⁶⁵, "כמו שמש המאיר מתחת לארץ לששים ריבוא כוכבים":

י"ב תמוז הוא יום הולדת של הרבי. — כל זמן העיבור, הנה מבלי הבט על מעלת הנשמה מצד עצמה, ומעלת ההורים שנולד מהם, כך, שמוכן שבשעת העיבור הי' הענין דמלמדין אותו כל התורה כולה במדריגה נעלית ביותר — הרי ענין זה לא שייך בנוגע ל"בית" וה"עולם"; וביום ההולדת מתחילה ונכללת עבודתו להיות מאיר לששים ריבוא כוכבים, שזהו כללות ישראל, שנותן כח עד "לכל אשר בשם ישראל יכונה" (כהלשון שבמכתבו לי"ב תמוז⁶⁶), ומכל־שכן לחסידים ומקושרים, שיוכלו לקיים תורה ומעשים טובים, ולעשות מהעולם כולו דירה לו יתברך — נתמלא הבית (דירת ה') כולו אור.

וזהו גודל השמחה שביום ההולדת של הרבי, אשר, "הימים האלה נזכרים ונעשים" "בכל שנה"⁶⁷. זוהי שמחה לא רק עבור אלו שזכו ונהנו

61 קה"ר פ"ז, א (ב) — עה"פ טוב שם. 62 תבוא כח, ו.
63 ב"מ קז, סע"א. הובא בפרש"י עה"פ. 64 תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).
65 ראה תניא אגה"ק ביאור על סימן כז. 66 אג"ק שלו ח"ב ע' פ. וש"נ.
67 אסתר ט, כז"ח. וראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

מתורתו, אלא עד לכל "אשר בשם ישראל יכונה", כיון שבלידתו התחיל להאיר לכל העולם.

ושמחה שבאה ע"י עבודת איש ישראל, בכמה ענינים היא שמחה גדולה יותר מאשר השמחה מבריאת העולם, וגדולה יותר מהשמחה דמתן-תורה — כיון שאז היו הענינים בכח ובהעלם, ועתה נתגלתה הנתינת כח להביא את כל הענינים בפועל, באופן של לידה וגילוי — "אני היום ילידתיך", וכאמור לעיל שקאי עד לגילוי המשיח בקרוב ממש.

* * *

ז. דובר אודות יום ההולדת של הרבי — ענין הקשור עם זמן. ובנוגע למקום — הקשור עם זמן — הנה מקום ההולדת של הרבי הי' במדינתנו לפנינו. וכך גם בנוגע לגאולה די"ב וי"ג תמוז — שמקום הגאולה הי' במדינתנו לפנינו.

כבר ספרתי פעם⁶⁸, שישנה רשימה של הרבי, בעל הגאולה והשמחה, שבה רשם חזיון שחזה ביום הולדת של אביו, הרבי נ"ע, וכותב, שהרבי נ"ע אמר אז מאמר על קאָפּיטל שמונים שבתהלים — עשרים שנה לאחרי הסתלקותו. ומזה מובן, שגם לאחר ההסתלקות ישנם ביום ההולדת העליות שבכל שנה ושנה, שבכל שנה עוברים לקאָפּיטל נעלה יותר.

בקאָפּיטל פ"ג — הקאָפּיטל של הרבי הנשיא שמתחיל מי"ב תמוז זה — נאמר⁶⁹: "אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט גו' על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפוניך", ומסיים: "וידעו כי אתה שמך הוי' לבדך עליון על כל הארץ".

ואיתא במדרש תהלים על הפסוק "אל דמי גו'", שזהו הענין שצדיק גוזר והקב"ה מקיים.

על כל בני ישראל נאמר⁷⁰ "ועמך כולם צדיקים", ולכן, בשעה שגוזרים דבר-מה, אזי הקב"ה מקיים.

ומה גוזרים בניי — "אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט": אע"פ שמצד כמה ענינים יכול להיות מעמד ומצב של "דמי", "תחרש" ו"תשקוט" — גוזרים בניי "אל דמי לך, אל תחרש ואל תשקוט", וכאשר צדיק גוזר אזי הקב"ה מקיים.

וממשיך בכתוב לבאר במה דברים אמורים — "על עמך יערימו

68 ראה תו"מ חל"א ע' 165. וש"נ.
70 ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

69 פסוקים ב"ד.
68 ראה תו"מ חל"א ע' 165. וש"נ.

סוד ויתיעצו על צפוניך", ואיתא במדרש: "על עמך יערימו" — שמה שעושים ערמומית רחמנא ליצלן על בני, הרי זה מצד ה"סוד", "בשביל שאנו מקיימין את התורה, שנאמר⁷¹ סוד ה' ליראיו". ו"יתיעצו על צפוניך" — כדאיתא במפרשים⁷² שבניי הם צפוניך של הקב"ה. ואינו מובן:

הסיבה לכך ש"על עמך יערימו" — היא לא רק מצד העסק בסוד שבתורה, אלא מצד כללות הענין שבניי לומדים תורה, גם נגלה דתורה, ועד אפילו כל אשר בשם ישראל (ר"ת יש ששים רבוא אותיות לתורה⁷³) כינוה, כפי שראינו במוחש, וא"כ, מהו הדיוק "סוד" דוקא? וגם: מדוע מדגישים כאן את מעלת ישראל — שנקראים "צפוניך" דוקא?

וגם אינו מובן סיום המזמור, "וידעו כי אתה שמך הוי' לבדך עליון על כל הארץ":

"שמך הוי' לבדך" — הו"ע שלמעלה גם מבחי' טובב, שאינו שייך לגמרי לבחינת השתלשלות, וכמו שיתבאר לקמן⁷⁴ בארוכה. ו"עליון על כל הארץ" — הו"ע הקשור עם ארץ, אלא שבארץ גופא הרי זה "עליון". וא"כ, כיצד מקשרים שני ענינים אלו יחדיו?

ח. והביאור בזה:

ענין המסירת־נפש שבניי מוסרים נפשם על התורה ומצוות, גם על גליא דתורה — הרי זה מצד בחינת סתים שבנשמה⁷⁵, הקשורה עם סתים דקוב"ה ע"י סתים דאורייתא⁴⁸.

וענין זה אין עשו יכול לסבול. מצד הענין של גליא בלבד עדיין אינו יכול לסבול זאת. כי, מה שמצינו ש"הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב⁷⁶ — אין זה מצד נגלה עצמה, כיון שגם לעשו יש בזה חלק (דינים של ז' מצוות בני נח), אלא זהו מצד סתים דתורה וסתים דנשמה שמאיר וחודר גם את הנגלה, וע"ד שנתבאר¹⁵ בענין מעשים טובים — שבזה אין לעשו חלק, ולכן אינו יכול לסבול זאת.

(74) בהמאמר ד"ה כי מראש צורים אראנו

(לא הגיע לידנו לע"ע). — המו"ל.

(75) כמבואר בתניא פ"ח.

(76) ספרי בהעלותך ט, יו"ד. פרש"י

וישלח לג, ד.

(71) תהלים כה, יו"ד.

(72) ראב"ע, רד"ק עה"פ (תהלים פג, ד).

כחיי ס"פ האזינו (לב, מא).

(73) מג"ע אופן קפו.

וזוהו מש"נ "על עמך יערימו סוד" — שהסיבה לכך ש"על עמך יערימו", היא בעיקר מצד ה"סוד".

וכן הוא בנוגע להמאסר והגאולה די"ב י"ג תמוז — שאף שהרכי מסר נפשו על כל הענינים, ועד להענין דלימוד אל"ף ביי"ת כפשוטו, הרי כל זה הי' חדרור בענין הפנימיות, הסתים והסוד.

וכיון שהקב"ה נותן "מדה כנגד מדה"⁷⁷ — הנה מצד זה שבנ"י מעוררים בחינת סתים דנשמה ע"י סתים דתורה, הרי הם מתקשרים עם סתים דקוב"ה, ולכן נקראים "צפוניך", צפוניו של הקב"ה.

וכאמור לעיל שעשו אינו יכול לסבול זאת, ומצד זה הנה "על עמך יערימו" ו"יתיעצו" — מצד ה"סוד" ו"צפוניך".

ועל זה גוזרים בנ"י "אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט", וכאשר בנ"י גוזרים, אזי הקב"ה מקיים — שמתקיים מ"ש "וידעו כי אתה גו' לבדך", "וידעו" מלשון ידיעה ומלשון שבירה, כמ"ש⁷⁸ "וידע בהם את אנשי סוכות", שנעשה שבירת הקליפות וגילוי אלקות בעולם.

ואופן הגילוי הוא ש"ידעו כי אתה שמך הוי' לבדך עליון על כל הארץ", כי הקב"ה נותן "מדה כנגד מדה", ולכן, כשם שבנ"י מחברים בעבודתם סתים עם גליא, וכנ"ל שגם בגליא ממשיכים את הפנימיות — נותן גם הקב"ה שב"ארץ" יהי מאיר בחי' "אתה שמך הוי' לבדך", שנמשך בעולם גופא.

וכן הי' גם בגאולה די"ב י"ג תמוז — שהיתה באופן שהגדיל והפליא הוי' לעשות בארץ⁷⁹, שבארץ גופא הי' הגדיל והפליא הוי'. וזוהי ההכנה לגאולה העתידה ש"לא יכנף עוד מוריך גו"⁸⁰ "וראו כל בשר"⁸¹ — שה"בשר" יראה אלקות באופן ש"לא יכנף".

וכאמור לעיל, שהגאולה די"ב תמוז היתה במדינתנו לפנינו, וכך גם עתה צריך הענין להתחיל במדינה ההיא, ששם נמצאים בנ"י במיצר היותר גדול — שבמצב של מטה מטה ביותר, מזה יתחיל "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"⁸², ומשם יומשך בכל העולם כולו, ש"ידעו כי אתה שמך

79) ראה גם לקו"ש חט"ו ס"ע 284 ואילך.

80) ישע"י ל, כ.

81) שם מ, ה.

82) ויצא כח, יד.

77) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

78) ס' שופטים ח, טז. וראה תו"א וארא

נו, א. לקו"ת דרושי שמע"צ פח, סע"ג.

ובכ"מ.

הו' לבדך עליון על כל הארץ", שבמטה יהי גילוי אלקות, בגאולה העתידה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "ופרצת".

* * *

ט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה כי מראש צורים אראנו גו'.

* * *

י. בתפלת⁸³ מנחה מתחילין לקרוא פרשת פנחס — זה אליהו⁸⁴, שיבוא לבשר אודות הגאולה העתידה בקרוב ממש.

שייכותו של אליהו הנביא לבשורת הגאולה, מובנת גם ע"פ משנת⁸⁵ לחילוק בין משה ואלי', שמשה רבינו, אע"פ שכשנולד נתמלא הבית כולו אור, הרי זה לא חדר בהגשמי עצמו, שלכן הי' גופו טעון קבורה, משא"כ אלי', בחינת (ובגימטריא) ב"ן, שפעל הזיכוך בגופו הגשמי, ועד שעלה בסערה השמימה⁸⁶. וזהו הקשר לגאולה העתידה, שענינה הוא "וראו כל בשר", שהבשר הגשמי יזדכך כל כך עד שיראה אלקות.

וענין זה התחיל מזמן אמירת "הנני נותן לו את בריתי שלום"⁸⁷. וע"ד המבואר במקום אחר⁸⁸, שמיד לאחרי מתן־תורה היתה יכולה להיות הכניסה לארץ (ע"י משה ולתמיד) — אילולי הענינים שהיו בינתיים. ועד"ז כאשר נתן הקב"ה לפנחס כהונת עולם, "נותן לו את בריתי שלום", היתה יכולה להיות כבר הכניסה לארץ ע"י יהושע ולתמיד, גאולה שלימה⁸⁹ — שלפני' ישנו הענין דפנחס זה אלי', מבשר הגאולה. אלא כיון שלא זכו — היו כל הענינים שאירעו עד ש"כלו כל הקיצין"⁹⁰, ובמהרה בימינו יבוא אלי' הנביא מבשר טוב — ביאת משיח צדקנו, ויגאלנו בגאולה האמיתית והשלימה.

[טרם צאתו צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "אני מאמין"].

אחרי פ"ג (תו"מ חל"ג ע' 371), וד"ה והי' באכלכם דש"פ שלח פ"ד (לעיל ע' 69). וש"נ.
86 מלכים־ב, א"א.
87 פינחס כה, יב.
88 ראה לקו"ש ח"כ ע' 230. ח"ט ע' 346. וש"נ.
89 ראה ס"פ עקב.
90 סנהדרין צז, ב.

83 מכאן ואילך הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 610. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
84 (תיב"ע וראו ו, יח. רלב"ג מלכים־א יז, א.
85 בד"ה כי מראש צורים אראנו הנ"ל, ובהאמרים הקודמים — ד"ה ונגלה דש"פ